УДК 517.537.72

ОЦІНКИ МАКСИМАЛЬНОГО ЧЛЕНА РЯДУ ДІРІХЛЕ ЗНИЗУ

О. М. Сумик

Sumyk O. M. Estimates of the maximal term of Dirichlet series from below. Sufficient conditions are established on the coefficients of Dirichlet series with positive increasing to $+\infty$ exponents, under which the logarithm of the maximal term is estimated from below by a pregiven convex function.

Нехай $0 = \lambda_0 < \lambda_n \uparrow \infty$, $n \to \infty$, а ряд Діріхле

$$F(s) = \sum_{n=0}^{\infty} a_n \exp\{s\lambda_n\}, \quad s = \sigma + it, \tag{1}$$

має абсцису абсолютної збіжності $\sigma_a = A \in (-\infty, +\infty]$. Для $\sigma < A$ нехай $\mu(\sigma, F) = \max\{|a_n| \exp\{\sigma\lambda_n\} : n \geqslant 0\}$ – максимальний член ряду (1). Через $\Omega(A)$ позначимо клас додатних необмежених на $(-\infty, A)$ функцій Φ таких, що похідна Φ' неперервна, додатна і зростає до $+\infty$ на $(-\infty, A)$. Нехай φ – функція, обернена до Φ', а $\Psi(x) = x - \Phi(x)/\Phi'(x)$ – функція, асоційована з Φ за Ньютоном. Тоді функція φ неперервна і зростає до A на $(0, +\infty)$, а функція Ψ неперервна і зростає до A на $(-\infty, A)$ (див. [1]). В [1] доведено, що якщо $\ln|a_n| \leqslant -\lambda_n\Psi(\varphi(\lambda_n))$ для всіх $n \geqslant 0$, то $\ln\mu(\sigma, F) \leqslant \Phi(\sigma)$ для всіх $\sigma < A$. Тут ми розглянемо випадок, коли $\ln|a_n| \geqslant -\lambda_n\Psi(\varphi(\lambda_n))$ для всіх $n \geqslant 0$, і для $\ln\mu(\sigma, F)$ одержимо оцінки знизу. Вони залежать як від щільності показників ряду (1), так і від зростання функції Φ.

Для $\Phi \in \Omega(A)$ і чисел $0 \leqslant a < +\infty$, $0 \leqslant b < +\infty$ покладемо

$$G_1(a, b; \Phi) = \frac{ab}{b-a} \int_a^b \Phi(\varphi(t)) \frac{dt}{t^2}, \quad G_2(a, b; \Phi) = \Phi\left(\frac{1}{b-a} \int_a^b \varphi(t) dt\right).$$

Тоді [2] $G_1(a, b; \Phi) < G_2(a, b; \Phi)$, а безпосереднім наслідком теореми 3.1 з [3] є така теорема.

Теорема A. *Нехай $A \in (-\infty, +\infty]$, $\Phi \in \Omega(A)$, ряд Діріхле (1) має абсцису абсолютної збіжності $\sigma_a = A$ і $\ln|a_n| \geqslant -\lambda_n\Psi(\varphi(\lambda_n))$ для всіх $n \geqslant 0$. Тоді, якщо $\sigma \in [\varphi(\lambda_n), \varphi(\lambda_{n+1})]$, то*

$$\ln\mu(\sigma, F) \geqslant \Phi(\sigma) \frac{G_1(\lambda_n, \lambda_{n+1}; \Phi)}{G_2(\lambda_n, \lambda_{n+1}; \Phi)}. \tag{2}$$

Для того, щоб оцінити знизу вираз, що стоїть у правому боці (2), покладемо

$$G_{**}(x) = \frac{G_1(a, x; \Phi)}{G_2(a, x; \Phi)} \quad (x > a), \quad G^{**}(x) = \frac{G_1(x, b; \Phi)}{G_2(x, b; \Phi)} \quad (0 \leqslant x < b).$$

1991 *Mathematics Subject Classification.* 30B50.

Лема. *Якщо функція Φ' неперервно диференційовна, то функція G_{**} спадна на $(a, +\infty)$, а функція G^{**} зростаюча на $[0, b)$.*

Доведення. Покладемо $G(x,y) = G_1(x,y;\Phi)/G_2(x,y;\Phi)$. Оскільки $G_j(a,b;\Phi) = G_j(b,a;\Phi)$ для всіх $a, b \in [0, +\infty)$ і $j = 1, 2$, то $G(x,y) = G(y,x)$ для $x, y \in [0, +\infty)$.

Елементарними перетвореннями встановлюємо, що

$$\frac{\partial G_1(y,x;\Phi)}{\partial x} = \frac{y}{(x-y)^2}\left((x-y)\varphi(x) - \int\limits_y^x \varphi(t)\,dt\right)$$

і

$$\frac{\partial G_2(y,x;\Phi)}{\partial x} = \Phi'_x\left(\frac{1}{x-y}\int\limits_y^x \varphi(t)\,dt\right)\frac{1}{(x-y)^2}\left((x-y)\varphi(x) - \int\limits_y^x \varphi(t)\,dt\right).$$

Тому

$$\frac{\partial G(y,x)}{\partial x} = \frac{\partial G_1(y,x;\Phi)}{\partial x}\frac{1}{G_2(y,x;\Phi)} - \frac{G_1(y,x;\Phi)}{G_2^2(y,x;\Phi)}\frac{\partial G_2(y,x;\Phi)}{\partial x} =$$
$$= \frac{1}{G_2^2(y,x;\Phi)}\left\{\frac{y}{(x-y)^2}\left((x-y)\varphi(x) - \int\limits_y^x \varphi(t)\,dt\right)\Phi\left(\frac{1}{x-y}\int\limits_y^x \varphi(t)\,dt\right) -\right.$$
$$-\frac{yx}{x-y}\int\limits_y^x \frac{\Phi(\varphi(t))}{t^2}\,dt\,\Phi'_x\left(\frac{1}{x-y}\int\limits_y^x \varphi(t)\,dt\right)\frac{1}{(x-y)^2}\left((x-y)\varphi(x) -\right.$$
$$\left.\left.-\int\limits_y^x \varphi(t)\,dt\right)\right\} = \frac{1}{G_2^2(y,x;\Phi)}\frac{y}{(x-y)^2}\left((x-y)\varphi(x) - \int\limits_y^x \varphi(t)\,dt\right)g(x,y),$$

де

$$g(x,y) = \Phi\left(\frac{1}{x-y}\int\limits_y^x \varphi(t)\,dt\right) - \frac{x}{x-y}\int\limits_y^x \frac{\Phi(\varphi(t))}{t^2}\,dt\,\Phi'_x\left(\frac{1}{x-y}\int\limits_y^x \varphi(t)\,dt\right),$$

а, з огляду на зростання функції φ,

$$(x-y)\varphi(x) - \int\limits_y^x \varphi(t)\,dt > 0 \tag{3}$$

для всіх $x \neq y$.

Залишається дослідити функцію g. Оскільки функція Φ' неперервно диференційовна, то $\Phi'' \geqslant 0$ і, завдяки (3), маємо

$$g'_x(x,y) = \Phi'_x\left(\frac{1}{x-y}\int\limits_y^x \varphi(t)\,dt\right)\frac{1}{(x-y)^2}\left((x-y)\varphi(x) - \int\limits_y^x \varphi(t)\,dt\right) -$$
$$- \frac{1}{(x-y)^2}\left((x-y)\varphi(x) - \int\limits_y^x \varphi(t)\,dt\right)\Phi'_x\left(\frac{1}{x-y}\int\limits_y^x \varphi(t)\,dt\right) -$$
$$- \frac{x}{x-y}\int\limits_y^x \frac{\Phi(\varphi(t))}{t^2}\,dt\,\Phi''_{xx}\left(\frac{1}{x-y}\int\limits_y^x \varphi(t)\,dt\right)\frac{1}{(x-y)^2}\,((x-y)\varphi(x) -$$
$$- \int\limits_y^x \varphi(t)\,dt\right) = -\frac{x}{(x-y)^3}\int\limits_y^x \frac{\Phi(\varphi(t))}{t^2}\,dt\,\Phi''_{xx}\left(\frac{1}{x-y}\int\limits_y^x \varphi(t)\,dt\right) \times$$
$$\times \left((x-y)\varphi(x) - \int\limits_y^x \varphi(t)\,dt\right) < 0$$

для всіх $x \neq y$. Тому при фіксованому y функція g спадна на $[0, +\infty)$, і, оскільки $g(x,y) \to 0$ при $x \to y$, то $g(x,y) < 0$ для всіх $x > y$ та $g(x,y) > 0$ для всіх $0 \leqslant x < y$. Отже, $\dfrac{\partial G(y,x)}{\partial x} < 0$, якщо $y < x$ і $\dfrac{\partial G(y,x)}{\partial x} > 0$, якщо $y > x$. Звідси, і з симетричності функції G отримуємо, що $G'_{**}(x) = \dfrac{\partial G(a,x)}{\partial x} < 0$ для всіх $x > a$ і тому функція G_{**} спадає на $(a, +\infty)$, а $(G^{**})'(x) = \dfrac{\partial G(x,b)}{\partial x} > 0$ для всіх $0 \leqslant x < b$, тобто G^{**} зростає на $[0, b)$. Лему повністю доведено.

Безпосередньо з леми випливає така теорема.

Теорема B. *Нехай функція f додатна, неперервна, зростає до $+\infty$ на $[0, +\infty)$ і $f(x) > x$. Якщо $\lambda_{n+1} \leqslant f(\lambda_n)$, то*

$$\frac{G_1(\lambda_n, \lambda_{n+1}; \Phi)}{G_2(\lambda_n, \lambda_{n+1}; \Phi)} \geqslant \frac{G_1(\lambda_n, f(\lambda_n); \Phi)}{G_2(\lambda_n, f(\lambda_n); \Phi)}$$

і

$$\frac{G_1(\lambda_n, \lambda_{n+1}; \Phi)}{G_2(\lambda_n, \lambda_{n+1}; \Phi)} \geqslant \frac{G_1(f^{-1}(\lambda_{n+1}), \lambda_{n+1}; \Phi)}{G_2(f^{-1}(\lambda_{n+1}), \lambda_{n+1}; \Phi)}.$$

Надалі будемо розглядати тільки випадок, коли $f(x) = Kx$, тобто $\lambda_{n+1} \leqslant K\lambda_n$ для всіх $n \geqslant 1$, де $K \equiv \text{const} > 1$. Функцію Φ виберемо так, щоб вона відповідала випадку скінченного R-порядку.

Теорема 1. *Якщо ряд Діріхле (1) цілий (тобто $A = +\infty$), $\lambda_{n+1} \leqslant\leqslant K\lambda_n, K > 1, (n \geqslant 1)$ і $\ln|a_n| \geqslant -\dfrac{\lambda_n}{\varrho}\ln\dfrac{\lambda_n}{eT\varrho}$, $0 < \varrho, T < +\infty$ для всіх $n \geqslant 0$, то для всіх $\sigma \in \mathbb{R}$*

$$\ln\mu(\sigma, F) \geqslant \frac{e\ln K}{(K-1)K^{1/(K-1)}}Te^{\varrho\sigma}. \tag{4}$$

Доведення. Виберемо $\Phi(\sigma) = Te^{\varrho\sigma}$. Тоді

$$\varphi(x) = \frac{1}{\varrho}\ln\frac{x}{T\varrho}, \quad \Psi(\sigma) = \sigma - \frac{1}{\varrho}, \quad x\Psi(\varphi(x)) = \frac{x}{\varrho}\ln\frac{x}{eT\varrho},$$

а

$$G_1(a,b;\Phi) = \frac{1}{\varrho}\frac{ab}{b-a}\ln\frac{b}{a}, \quad G_2(a,b;\Phi) = \frac{1}{e\varrho}\exp\left\{\frac{b\ln b - a\ln a}{b-a}\right\}.$$

Тому з нерівності (2), завдяки зростанню функції G^{**}, одержуємо

$$\frac{\ln\mu(\sigma,F)}{Te^{\varrho\sigma}} \geqslant \frac{G_1(\lambda_n,\lambda_{n+1};\Phi)}{G_2(\lambda_n,\lambda_{n+1};\Phi)} \geqslant \frac{G_1(\lambda_{n+1}/K,\lambda_{n+1};\Phi)}{G_2(\lambda_{n+1}/K,\lambda_{n+1};\Phi)} =$$
$$= e\frac{\ln K}{K-1}\lambda_{n+1}\exp\left\{-\frac{K\ln\lambda_{n+1} - \ln(\lambda_{n+1}/K)}{K-1}\right\} = e\frac{\ln K}{K-1}K^{-1/(K-1)}, \tag{5}$$

тобто отримаємо (4).

Зауваження. Оцінка (4) неполіпшувана, бо нерівність (2) перетворюється у рівність при $\sigma = \dfrac{1}{\lambda_{n+1}-\lambda_n}\int\limits_{\lambda_n}^{\lambda_{n+1}}\varphi(t)\,dt$ (див.[3]), якщо $\ln|a_n| = -\lambda_n\Psi(\varphi(\lambda_n))$ для всіх $n \geqslant 1$, а нерівність (5) перетворюється у рівність у випадку, коли $\lambda_{n+1} = K\lambda_n$ для всіх $n \geqslant 1$.

На завершення доведемо одну загальну теорему про оцінку максимального члена знизу.

Теорема 2. *Нехай виконуються умови теореми A, функція $\Phi(\sigma)/\Phi'(\sigma)$ є незростаючою на $(-\infty, A)$ і $\lambda_{n+1} \leqslant K\lambda_n$ для всіх $n \geqslant 1$, $K \equiv const > 1$. Тоді для всіх $\sigma < A$*

$$\ln\mu(\sigma,F) \geqslant \frac{\ln K}{K-1}\Phi(\sigma). \tag{6}$$

Доведення. З огляду на незростання функції $\Phi(\varphi(t))/t$ маємо

$$\frac{G_1(\lambda_{n+1}/K,\lambda_{n+1};\Phi)}{G_2(\lambda_{n+1}/K,\lambda_{n+1};\Phi)} =$$
$$= \left\{\frac{\lambda_{n+1}}{K-1}\int\limits_{\lambda_{n+1}/K}^{\lambda_{n+1}}\frac{\Phi(\varphi(t))}{t}\frac{dt}{t}\right\}\Bigg/\Phi\left(\frac{K}{(K-1)\lambda_{n+1}}\int\limits_{\lambda_{n+1}/K}^{\lambda_{n+1}}\varphi(t)\,dt\right) \geqslant$$
$$\geqslant \left\{\frac{\lambda_{n+1}}{K-1}\frac{\Phi(\varphi(\lambda_{n+1}))}{\lambda_{n+1}}\int\limits_{\lambda_{n+1}/K}^{\lambda_{n+1}}\frac{dt}{t}\right\}\Bigg/\Phi\left(\frac{K\varphi(\lambda_{n+1})}{(K-1)\lambda_{n+1}}\int\limits_{\lambda_{n+1}/K}^{\lambda_{n+1}}dt\right) =$$
$$= \left\{\frac{\ln K}{K-1}\Phi(\varphi(\lambda_{n+1}))\right\}/\Phi(\varphi(\lambda_{n+1})) = \frac{\ln K}{K-1}.$$

1. Шеремета М. Н., Федыняк С. И. *О производной ряда Дирихле* // Сиб. мат. ж. – 1998. – Т. 39, N 1. – С.206-223.

2. Заболоцький М. В., Шеремета М. М. *Узагальнення теореми Ліндельофа* // Укр. мат. ж. – 1998. – Т. 50, N 9. – С.1177-1192.

3. Шеремета М. М., Сумик О. М. *Зв'язок між зростанням спряжених за Юнгом функцій* // Математичні студії. – 1999. – Т. 11, N 1. – С.41-47.

Стаття надійшла до редколегії 24.11.98